

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ



REDACTOR:
SEBASTIAN BORNEMISA

Cuprinsul:

Radu Mărgean: Sânge rece, articol.

Aurelia Pop: Cântec de toamnă, poezie.

Ion Agârbicean: Convorbire prietenească.

T. Murășan: Cântec, poezie.

Guy de Maupassant: Micuțul, nuvelă, traducere.

D. M.: Cronică documentară: Ceața, articol.

T. Murășan: Ș-acum când ești departe, poezie.

N. Iorga: Cugetări.

FLORI DE-O ZI:

T. Miron: Dări de seamă.

Dr. I. T.: Concertele românești.

A. P.: Ceva despre Marconi.

* * * O rectificare.

* * * Un duel romantic.

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE
SCRISORI DELA REDACȚIE
ILUSTRĂȚII

Abonamentul pe an . . . cor. 12
Abonamentul pe 1/2 an . . . cor. 6
Pentru străinătate pe an . . . cor. 20



NOUTĂȚI LITERARE

— Editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa —

„Librăria Națională” S. Bornemisa a început, pe lângă mari jertfe materiale, să publice o serie de scrieri alese, menite a pătrunde în casele românești ca a avea cărți sănătoase și de-o incontestabilă valoare literară. Din aceste scrieri, pe cari le recomandăm cu toată dragostea publicului românesc, până acum au apărut următoarele:

1. Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri. Prețul coroane 2.—. Acesta e cel mai nou și cel mai ales volum al puternicului prozator ardelean, care a împodobit până acum cu atâtea volume de valoare literatură noastră. Domnul Ion Agârbiceanu e de altcum în destul de cunoscut publicului nostru, ca să mai fie nevoie să atragem deosebit luarea aminte a publicului asupra oricărei cărți a sa. E azi cel mai cetit scriitor ardelean atât în România cât și în Ardeal, căruia i-a succedat în urma marelui său talent să fie pretutindeni recunoscut și apreciat. Volumul „Schițe și povestiri”, care are peste 300 de pagini, mai are însă o mare calitate: e cel dintâi volum al autorului, în care s’au publicat cele mai succese piese literare, alese de însuși autorul. O parte din bucățile din volum sunt aproape absolut necunoscute publicului nostru, fiind ele publicate pentru prima oară în „Viața Românească”, care e oprită a trece granița țării noastre.

2. Liviu Rebreanu: Frământări. Prețul cor. 1’50. Autorul acestui volum e un talentat scriitor din generația mai nouă, de origine din Ardeal, care a trecut în România, publicând scrierile sale mai ales în „Viața Românească” și în alte reviste de seamă de dincolo. E mult apreciat mai ales în urma talentului său, care-l ajută să aștearnă pe hârtie stări sufletești grele și să dea personajelor întotdeauna o culoare bogată și nimerită. Subiectele și le alege mai ales din stratul de jos al societății și aduce înaintea noastră tipuri dela țară, figuri mărunte din viața orașelor: pe „golani”, în cari condeiul lui subtil află întotdeauna ceva de poetizat și de zugrăvit. Volumul „Frământări”, e cel dintâi volum al autorului, pe care „Librăria Națională” S. Bornemisa l-a edat cu toată nădejdea, că publicul nostru va ști să aprecieze și să încurajeze pe un talentat scriitor tânăr, așa, după cum o fac aceasta și alte popoare culte din Apus.

3. Victor Eftimiu: Poemele Singurătății. Prețul 2 coroane. Autorul neîntrecutei piese „Înșiră-te mărgărite” ne dă sub titula aceasta un elegant volum de poezii, scrise într’o formă din cele mai succese și într’o limbă ușoară, cum dela Vasile Alexandri încoace nu s’a prea scris. În lirismul dulce alui Victor Eftimiu se îmbracă într’o aleasă haină literară cele mai subtile sentimente, cari au o notă proprie: duișia subtilă și o formă poetică din cele mai sonore. Astăzi Victor Eftimiu e unul dintre puținii scriitori fericiți, ale căruia scrieri sunt, mai ales în România, cele mai gustate și mai cu drag cetite. Pentru noi e o mândrie, că autorul activitatea literară și-a început-o la noi în Ardeal, sub mână conducătoare a lui Octavian Goga, în „Țara Noastră”.

4. Alexandru Ciura: Amintiri. Prețul cor. 1’60. Cel mai gingaș prozator al nostru din Ardeal, ne dă în volumul acesta un șir întreg din dulcele și duioasele sale amintiri din copilărie, despre oameni și locuri din țara moților. Scrise într’o limbă aleasă și plină de poezie, ele procură în clipe de repaos cele mai plăcute momente sufletului, care caută într’adevăr plăcere și distracție în cărți. Volumul dlui Alexandru Ciura la apariție a fost salutat de „Viața Românească”, și de toate revistele, cari s’au ocupat de el, cu cele mai călduroase vorbe, ca cea mai de seamă noutate literară.

5. „Almanahul scriitorilor dela noi”. Prețul cor. 1’60. Această carte în felul e o mică istorie literară a tuturor scriitorilor ardeleni azi în viață. Cuprinde fotografia, biografia și datele bibliografice alor 46 de scriitori născuți în Ardeal și o bucată literară inedită de-a fiecăruia din acești scriitori. Ca o ilustrare a întregii noastre vieți literare, la urmă dă în faximil capul tuturor ziarelor și revistelor românești dela noi, și pe scurt istoricul acestora dela înființare, relevând la foile politice și pedepsele ce-au avut să le ndure acestea pentru lupta lor pe terenul politice naționale.

6. Ermil Borcia: Versuri flușturate. Prețul 60 bani. Domnul Ermil Borcia e azi singurul nostru umorist de seamă care ca redactor al revistei umoristice „Bobârnaci”, dă dovezi de un talent umoristic plin de vervă. Volumul „Versuri flușturate” are pagini umoristice pline de spirit, cari îți procură adevărată plăcere citindu-le.

7. „Cele mai frumoase”. Prețul 60 bani. E un dragălaș volum de poezii populare aranjat cu multă îngrijire, care merită să stea pe masa oricărui inteligent, care află farmec în versurile dulci și fermecătoare ale poporului nostru. Poeziile sunt împărțite după felul lor de-a fi: de dor, de dragoste, de jale, de bătaie de joc, cătănești, blăstămuri, etc.

— Tot în editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa au mai apărut două tablouri naționale în color, cari reprezintă scene din istoria neamului nostru. Acestea sunt:

1. „Întrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia la 1599”, în mărime de 47×59 cm., reproducere după tabloul original care fusese pe vremuri în posesiunea unei episcop gr.-cat. Tabloul reprezintă scena, când marele voevod Mihai Viteazu însoțit de generali și de ostași, intră pe poarta din dos a cetății Bălgradului. În poartă îl așteaptă episcopul romano-catolic, în odăjdii de sărbătoare, salutându-l ca pe noul stăpân al Ardealului. Prețul franco recomandat e cor. 2’75.

2. „Capii revoluției țărănești din 1784”: Horia, Cloșca, Crișan. Tabloul dă fotografiile în color ale eroilor noștri din această revoluție, reproduse după fotografia picturilor din muzeul Bruckenthal. Mărimea tabloului e 45×65 cm. Prețul franco recomandat e cor. 2’75.

— „Librăria Națională” S. Bornemisa roagă pe onoratul public românesc să binevoiască a o sprijini în finta ce-o urmărește, comandând aceste scrieri alese și tablouri naționale. Comandele să se adreseze la oricare librărie, ori direct la „Librăria Națională” S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

SÂNGE RECE

Vrând nevrând ni se 'mbulzesc sub condeiu cuvintele acestea acum, când monarhia Austro-Ungară stă, afirmative, în preajma un războiu. Știrile zilnice, pe cari le-aduc gazetele, cu litere grase, bătătoare la ochi, au par'că ceva în ele din frământarea și din zbciumul sufletului, când acesta e stăpânit de emoții mari și e în așteptarea unui lucru, de care se 'nfioară și pe care nu l-ar dori. Și cetind cu sufletul liniștit coloanele, cari poartă în ele atâtea gânduri echivoce, simți, că prin trup îți trece ca un fior teama de ceeace va fi mâne. O nesiguranță totală, o îndoială că dintr'o clipă într'alta totul se poate schimba și slabele legături diplomatice pot fi rupte cu desăvârșire între cele două state, te neliniștesc și te fac să gândești cu sufletul strâns de teamă la clipa de apoi. Sângele rece, cu care omul se mândrește atât de mult, a pierit ca prin farmec din vinele noastre și locul lui l-a luat frământarea, nesiguranța și teama. Rezonul a făcut loc sentimentului necontrolabil și deapururi îndoelnice. E un fenomen interesant să studiezi în momentele acestea spiritelele agitate, să observi felul de gândire și nervositatea, care stăpânește pe fiecare. În aer se aruncă vorbe pline de înțelesuri, și fără de nici un înțeles,acompaniate de gesturi largi și de sclipiri șirete de ochi. Fiecare simte că are o părere proprie, care e numai a sa și care i se pare, că e singura adevărată și justificată. Și toată frământarea aceasta, toată încordarea sufletească e provocată de câteva știri senzaționale de gazetă, de câteva cuvinte bombastice, pe care gazetarul le-a cules în pripă și cu râvna omului de meserie, care lucrează așa, nu pentru că e bine și corect, ci fiindcă așa-i cere meseria. Niciodată puterea presei nu iasă mai bine la iveală, ca tocmai în astfel de clipe încordate, și niciodată nu se dovedește mai bine, că ce otravă e pentru publicul mare litera de plumb rău aplicată. Suntem împotriva senzațiilor de gazete, căci credem, că nu pot avea nici un rost educativ și moral. Sufletul miilor și zecilor de mii de cetitori cu puține orientări în lumea mare politică e o tabula rassa, pe care se gravează orice informație senzațională cu o putere, care e aproape de neșters. O febrilitate ciudată trece prin inima acestor cetitori, cari poate tocmai în clipe de acestea grele și mult-pu-

țin serioase ar avea cea mai mare nevoie de liniște. Nimic nu o dovedește mai bine neliniștea și frământarea ce-a sădit-o presa în sufletul cetitorului, decât știrile ce sosesc despre scenele ce se petrec la institutele de păstrare și de credit. Roiuri de deponenți năvălesc cu fața brăzdată de o teamă nepricepută și nemotivată, ca să-și ridice mica depunere, pe care și-au pus-o mai înainte cu câteva zile sub paza institutului, fiindcă aveau în el încredere deplină și erau convinși, că e cel mai bun loc, ce-l pot găsi spre scopul acesta. Și acum o știre de războiu, culeasă cu litere mai marcante, îl face pe deponentul de ieri, ca azi să-și piardă toată încrederea în institutul de păstrare și să grăbească plin de teamă spre a-și ridică paralele pe care le crede periclitate. Sângele rece a dispărut din omul acesta cu desăvârșire, liniștea lui a pierit, iar în suflet i s-a incubat o frământare și o ferbere fără de rost...

Și să presupunem, că într'adevăr ar veni războiul, pe care ziarele îl vestesc așa de mult, să presupunem și să întrebăm ce oameni ar află acest războiu în țară. Ar află niște oameni nervoși, pe cari multele știri senzaționale, neîntemeiate, i-a enervat până la extrem și i-a făcut să-și piardă toată siguranța în ziua de mâne. Să nu credem că acesta e entuziasm, căci altul e entuziasmul și altul e sentimentul de frică.

Când mă entuziasmez pentru un lucru, îl doresc din tot sufletul și cu toată inima, îl doresc, fiindcă sunt convins, că e necesar și e bun. Și numai cu oameni entuziasmați poți duce un războiu învingător, numai cu oameni cu sângele rece și cu rezonul limpede, cari îi înțeleg rostul. În țări, cari simt nevoia unui războiu, poporul nu e frământat de grija zilei de mâne, acela e entuziasmat, fiindcă pe el ideea războiului îl însufleștește și nu vede în acesta prilej de pierdere, ci un moment de înălțare și de înflorire. Succesele Bulgarilor nu au fost secerate pe câmpul de bătaie cu oameni intimidăți, cu soldați înfricați, ci cu patrioți conștii de ideea pentru care luptă și pe care o servesc! Rostul acestui războiu a fost înțeles și de cel din urmă soldat bulgar și fiecare se credeă pe sine un stâlp, o fortăreață, un zid, care are să zdruncine cătușele iobăgiei și ale siluirii...

La noi nu vedem aproape nimic din entuziasmul acesta al vecinilor nostri, nu-l vedem, fiindcă publicul nostru n-a fost pregătit pentru războiu. În inima lui



Ministrul președinte Canaleias al Spaniei și regele țării sale. Canaleias a fost împușcat în 12 Noembrie în Madrid de un anarhist cu două gloanțe de revolver. După atentat ucigașul încă s-a sinucis tot cu două gloanțe. Canaleias s-a născut în 1854 și a debutat în politică în 1881. Ministrul președinte a fost numit în 1910.

s-a picurat în loc de entuziasm teamă, în loc de sânge rece, frământare și zbucium. Și e esplicabilă toată teama, tot zbuciumul și toată frământarea sa, e esplicabilă și tocmai pentru aceasta e dureroasă și tristă. Cât n-ar plăti acum liniștea sufletească, cât n-ar plăti sângele rece, pe care l-am pierdut așa de curând fără de nici un rost.

Radu Mărgean.

O O O

Cântec de toamnă

Zare tristă 'nlăcrimată,
Văl de ceață plumburiu,
Umbre reci posomorâte,
Vuiete de vânt pustiu

Cât amar sădiți în suflet,
Câtă grije sămănați,
Câte urme de durere
Și de jale desgropați...

Vin pe vânturi negre gânduri
Și pe nori s'abat fiori,
Stropi de ploaie curg șiroaie,
Geme frunza prin văltoari

Și se sbat înfrigurate
Ramuri goale și pustii,
Flori uscate, frunze moarte
Zac strivite pe câmpii.

Plini de tânguiri amare
Glasul vântului scăzut,
Pare-un cântec de 'ngropare
Unui vis frumos pierdut...

Se răsfrânge 'n tremur tainic
Zvon de plâns înduioșat

Neguri dese peste codri,
Jale 'n suflet s'a lăsat...

AURELIA POP

Convorbire prietenească

ION AGĂRBICEAN

(Colțul dela pavilionul unui restaurant. Umbră și răcoare. La o masă doi prietini povestesc înaintea halbelor cu bere. A. și B. cînd nu-s laolaltă se vorbesc împrumutat de rău; nu se pot suferi. Știe toată lumea că se dușmănesc de mult. Un chelnăr vine în restimpuri și le pune bere proaspătă pe masă).

A.: (cu gravitate). Nu te 'nșeli. Știu și eu că te persecută.

B.: Antonescu?

A.: Da. Antonescu. Persecută pe toată lumea care poate trăi cât de cât omenește.

B.: Mi s'a spus așa din partea multora. Și n'ar avea pentru ce. Eu în calea lui nu stau. Eu îmi văd de năcazurile mele. El e cu situație strălucită, e avut. Eu, iacă!

A.: (surizând). Chiar asta-i ce nu poate suferi. Tu cu situație mai puțin splendidă și totuși cutezi câteodată să te înalți dintre oamenii de rând.

B.: (nepăsător). Aș dori să știu cum o înțelegi asta.

A.: (repede). Ai părerile tale, convingerile tale. Nu te îndoiaie orice vânt.

B.: (cu mulțumire). Asta-i adevărat, dar fiecare om adevărat trebuie să umble pe picioarele lui.

A.: Așa-i, numai cât lui Antonescu nu-i plac oamenii adevărați, oamenii independenți, ca mine, și ca tine, de pildă. El iubește oamenii cu spinarea elastică.

B.: Într'adevăr nu-l pot pricepe. Dacă cineva știe să-l lingușască, poate face orice cu el. Eu crezusem că-i o inteligență deosebită, dar...

A.: (repede, intrerupându-l). Dar a trebuit să te convingi și tu ca toată lumea, că nu-i decât o mediocritate. Iată, de pildă, eu m-am convins că nu știe nici nemțește nici franțuzește.

B.: (c'un strop de batjocură în privire). Dar tu ști?

A.: (iritat). Lăsă-mă dracului, frățioare, nu știu, dar nici nu mă laud cu asta. Eu nu umplu lumea cu faime deșarte despre ce nu am.

B.: (satisfăcut). Adevărat că lui Antonescu îi place să se laude. Și-și dă niște aere!..

A.: (asemenea mulțumit). Iată ți-ai deschis și tu ochii și vezi. Îți spun pe cuvântul meu că nu-i acest Antonescu decât o mărire umflată de alții.

B.: De cine?

A.: De prietini și de rudeni.

B.: Un om ca el poate avea prietini?

A.: zimbînd superior). Cei de tagma lui au mai mulți prietini. El are cine știe cum, un nume, dar mai ales are o poziție socială, pe care spune toată lumea că n'a meritat-o, și cei mai mult: are bani. În jurul ăstorfel de oameni se învârt toți cei slabi, toți cei doborâți de viață. Trăesc din slăbirea dătătorului de scut și de protecții.

B.: (cu disgust). Eu nu pot suferi acești trabanți, cari n'au nici o lumină proprie. Simt un fel de disgust de căteori îi văd. Dar spui adevărul, sunt mulți de-aceștia.

A.: (ironic). Tu nu-i poți suferi, dar nici ei. Oameni

ca dâșii au pentru tine și pentru mine numai zimbiri de dispreț. Vecinic ne pun în comparare cu soarele în jurul cărora se învârtesc. Vezi bine, umbra ne acopere cu totul.

B.: (neînțelegând). Cum să ne acopere?

A.: Foarte bine. În ochii lor noi nu însemnăm nimic. Pentru că ei judecă din interes, și judecata lor e vițiată.

B.: Totuș adânc în sufletele lor vor trebui să simtă adevărul.

A.: Nu vor simți nimic.

B.: Pentru ce nu?

A.: Ei n'au suflet, ori, mai bine spus, ei și l-au strâns într'o cușcă de fier, ca și stăpânul lor.

B.: Pe Antonescu îl crezi capabil de josnicii?

A.: (înfăcărat). Nu numai de-atât. E capabil de orice. De pildă pe tine te descrie mai negru decât dracul înaintea tuturor acelora dela cari poți avea un interes.

B.: (întunecat). Am auzit, dar n'am probe.

A.: (răzând). Tu nu le vei avea niciodată.

B.: De ce să nu le am?

A.: Pentru că nu vrei să le vezi.

B.: (tot mai întunecat). Vreau, însă îmi place să mă razim pe ceva tare, nu să pipăi.



Războiul din Balcani a fost pentru Turci nenorocos pe toată linia și a scos la iveală toate rănilor acestui neam atât de temut odată. În luptele date între oștirile otomane și creștine ei au suferit pierderi uriașe și de multe ori au fost nevoiți a se retrage, lăsând pradă dușmanului care întregi de proviant și grămezi de arme. — Chipul nostru arată grămada de puști pe care Turcii au lăsat-o în mâna Sârbilor în lupta dela Cumanovo.

A.: (privindu-l cu înțeles). Ei bine, n'ai căzut la concursul din urmă?

B.: (cu tristeță). Am căzut.

A.: Și asta după ce erai asigurat de majoritatea voturilor.

B.: Adevărat.

A.: Pe urmă te-ai ales cu patru din zece.

B.: Foarte bine!

A.: Nu te-ai gândit nici pe-o clipă la Antonescu?

B.: mâniaș. Nu.

A.: Și totuș știi cu siguranță! În preseara alegerii nobilul domn Antonescu a făcut vizită tuturor votanților. N'a reușit Păscuț?

B.: Adevărat.

A.: Și Păscuț nu-i unul din trabanții lui Antonescu?

B.: Este.

A.: Nu aveai tu cea mai înaltă calificare, și Păscuț aproape nici una.

B.: Lumea se revoltase atunci. Alegerea mea o credeam sigură.

A.: S'a revoltat și i-a trecut. Lumea așa face totdeauna. Oamenii se împacă totdeauna foarte ușor c'un fapt împlinit.

B.: (întunecat). Se poate să fie adevărat ce spui, deși eu am vorbit chiar și cu Antonescu înainte de alegere.

A.: zimbind. Și ți-a promis tot sprijinul, de bună seama?

B.: (cu răutate). Mai mult. S'a mâniat când îi spuneau de posibilitatea unei nereușite.

A.: (cu dispreț). Vai, așa sunt toate sufletele josnice! Nu cutează să lupte pe față. Dacă te crede mărgenit, incult, ticălos, ridicol, de ce nu-ți spune pe față, ori cel puțin să te încunjure ca pe o molimă? De ce se arată că te apreciază pe când înaintea altora te sapă?

B.: (asemenea cu dispreț). Nici odată nu m-aș putea împrietini cu un astfel de om.

A.: Nici eu. Mie-mi place să-i spun negrului negru. Dar însfârșit, a flecări e mai mult o slăbiciune femeiască. Unui bărbat nu-i pot să-i iert niciodată răutatea ce i-o descopăr în suflet. Aceasta este josnicia cea mai mare. Tu ai zis că în calea lui Antonescu nu stai. Dar eu îi pun vreo piedecă?

B.: Și nici pe tine nu te poate mistui?

A.: Poate și mai puțin decât pe tine. Dar acesta e semnul unui suflet mic și sărac, și chiar de-aceia Antonescu nu-i o mărire adevărată.

B.: Și totuș vezi că sunt atâția cari se simt fericiți dacă pot vorbi cu el, dacă doamna le permite să-i sărute mâna.

A.: Eu știu că nu-l îmbulzesc. Cât pot mă feresc de el.

B.: De mine se ferește el. Am băgat de seamă.

(Un restimp tăcere).

A.: Ști ce m'am gândit?

B.: ?.

A.: Să arătăm fața adevărată înaintea lumii.

B.: Cum?

A.: Să-l punem la gazetă.

B.: (cu dispreț). Aș! crezi că s'ar afla o gazetă să vorbească rău despre el?

A.: Nu rău, ci adevărat!

B.: Puțin ajută că-i adevărat, dacă-s lucruri rele, deositoare pentru el.

A.: Atunci ar fi alt mijloc.

B.: ?.

A.: Să înființăm o ligă, o societate prietenească a tuturor acelor care înseamnă ceva în oraș, și pe cari Antonescu chiar de aceea nu-i poate mistui!

B.: (meditativ). Asta cred că s'ar putea face.

A.: Să-l izolăm complet!

B.: Să rămână cu trabanții lui.

(La amândoi le sticlesc ochii. Se privesc cu entuziasm, cu dragoste, când dela spate, de pe trotuar, aud o voce cunoscută. Ei tac și ascultă, și cercând să nu fie observat unul de celălalt, ochesc pe trotuar. — Antonescu, la braț cu un domn strein, se apropie. Când ajung lângă pavilion, streinul se duce mai departe, Antonescu intră și zărește pe cei doi. A și B salută cu delicateță, și zie în acelaș timp.

A. și B.: Nu poftiți la masa noastră? Este loc.



Profesorul american Garnier e unul dintre puținii oameni de știință, cari și-au inchinat întreaga viață cercetărilor și experimentelor. Garnier, aderent fervent al teoriei lui Darwin, care susține, că omul se trage din maimuță, a căutat să studieze limba și obiceiurile acestora și spre scopul acesta a petrecut prin Africa, în apropierea lor, un an de zile, observându-le mișcările și graiul. Fiind convins, că între creștere și îmblânzire e mare deosebire, s-a dat nu să îmblânzească ci să crească, să învețe pe un tinăr cimpanz, și i-a succes să arate succese splendide cu creșterea. Maimuța, pe care o arătăm aci alături de el, a învățat sub mâna lui în câteva luni înțelesul a vreo două sute de numiri, să numere până la trei, să deosebească dintr'o grămadă diferite lucruri și să observe colorile. E un semn foarte eclatant acesta al inteligenței mămuțelor și probează verosimilitate marelui învățat Darwin.

(Antonescu vine, la strânge mâna, își acapă pardesiul în cuier, și se așază la masă poruncind o bere .

Antonescu: E foarte cald azi.

A. și B.: Da, e ca în miezul verii.

Ant.: Sunteți de mult aici? Ce mai faceți?

A.: (repede). De multșor. Chiar spuneam prietenului B. ce strașnic articol ai scris la gazetă.

Ant.: (uimit). Care gazetă?

B.: (repede). „Buciumul“, inițialele d-voastră.

Ant.: (zimbând). Aș, vă înșelați. N'am scris nici odată la gazeta aia. De altfel au trecut patru ani de când n'am mai luat condeiul în mână.

A.: (reculegându-se repede, și făcând o față zimbitoare). Prea multe ocupații! Totdeauna am spus că vă ucideți „formal“ cu munca.

A. și B.: (se întrec în laudele aduse lui Antonescu. Când reușește vr'unul să preamărească mai bine, celălalt îi aruncă priviri ucigașe. Antonescu tace. Își soarbe liniștit berea, se scoală, le strânge în treacă mână, și se duce).

A.: (furios). Ai văzut?

B.: (furios). Am văzut?

A.: Facem liga?

B.: E ca făcută!

A.: Mâna!

B.: Iat'o!

(Dau mâna în semn de legătură, și mai comandă două halbe. Le sorb însă fără de poftă. Faptul că Antonescu nu i-a luat nici de data asta în seamă, cinstindu-i cu prietinia, rămânând mai mult în mijlocul lor, îi amără adânc. Ei se ridicară și se despărțiră aproape ca doi dușmani, numai pomenind nimic de ligă. Fiecare se gândea, că de eră numai singur, ar fi putut în urmă legă de mult dorita prietinie cu Antonescu).

o o o

Cântec.

Lângă verde țârm de lac

Trestile cântă,

Lângă verde țârm de lac

Ramură de liliac

Frunza și-o 'nmormântă...

...Să mă știu sub umbra ta

Jalea când mă leagă,

Să m-aștern sub umbra ta

Ramură, cum mi-ai cântă

Ziulica 'ntreagă...

Nici n-aș ști cum îmi resfi

Lumea mea păgână,

Nici n-aș ști cum mă resfir,

Cum mă 'mprăștiu fir cu fir

Și mă fac țărăna...

T. MURĂȘANU.





Războiul din Crimeea
1753-56. 45.000 morți.

Războiul italian
1859-60. 45.000 morți.

Războiul danez în
1864. 250.000 morți.

Războiul civil american
1861-65. 800.000 morți.



Războiul Austriei cu Prusia în 1866. 45.000 morți.

Războiul Germaniei cu Franța, 1870-71. 215.000 m.

Războiul român-ruso-turc 1877-78. 250.000 m.

Războiul ruso-japonez 1905-6. 200.000 morți.

Aceste două chipuri ale noastre arată statistica celor căzuți în războaiele din ultimii 50 de ani. Aici nu-s cuprinși, firește, morții războiului recent din Balcani, cari se urcă cam la 80.000-100.000.

MICUȚUL

GUY de MAUPASSANT

D. Lemounier rămăsese văduv cu un copil. Își iubise nevasta cu nebunie, cu o dragoste ecsaltată și duioasă, fără nici o eclipsă, tot timpul cât trăiseră împreună. Eră un om bun, un om de treabă, simplu, foarte simplu, sincer, fără bănuială, fără viclesug.

Îndrăgostindu-se de o vecină săracă, o ceruse de soție și se căsătorise cu ea. Făcea un negoț de postavuri foarte bun, câștigă bani frumusei și își închi-puise întotdeauna, că tinăra fată îl luase numai fiindcă îi plăcea.

De altfel, eră fericit cu dânsa. Nu o vedea în lume decât pe ea, nu se gândea decât la ea, o privea fără de încetare cu niște ochi de adorator îngenunchiat. În vremea mesei, săvârșea mii de stângăcii numai ca să nu-și deslipească privirea de pe acel obraz scump, își vărsa vinul în farfurie și apă în solniță, apoi râdea ca un copil, repetând:

— Vezi tu, te iubesc prea mult, și asta mă îndeamnă să fac prostii.

Ea suridea cu un aer calm și resemnat, apoi își întorcea privirea de la el, ca stingherită de adorațiunea bărbatului ei, și se încerca să schimbe vorba, dar el îi luă mâna deasupra mesei și o păstră într-a sa, murmurând:

— Mica mea Jeana, scumpa și mica mea Jeana!

Ea sfârșea prin a-și perde răbdarea, zicându-i:

— Haide, liniștește-te, fii cuminte, mănâncă și lasă-mă și pe mine să mănânc.

El oftă și rupea o bucată de pâine pe care o mesteca apoi încet.

Timp de cinci ani de zile nu avură copii. Apoi, deodată ea rămase însărcinată. Bucuria lui fu un delir. Nu o părăsi nici un minut cât ținu sarcina tinerei fe-

mei, așa încât servitoarea, o servitoare bătrână care-l crescuse și care avea o oarecare influență în casa sa, îl gonea din când în când afară din odaie, silindu-l să mai ia ceva aer.

El legase o pretinie intimă cu un tânăr, care o cunoscuse pe nevastă-sa de când copilărea cu dânsa, și care eră sub-șef la Prefectură. D. Duretour cina de trei ori pe săptămână la d. Lemounier, aducea doamnei flori și câteodată o lojă de teatru, și adesea, la desert, bunul Lemounier strigă, înduioșat, întorcându-se către soția lui:

— Cu o nevastă ca tine și cu un prieten ca el, poți fi așa de fericit pe acest pământ!

Tânăra femeie muri la facere. Durerea fu cât pe aci să-l omoare și pe el. Dar vederea copilului îi dădu curaj: o ființă mică și crispată care gemea.

Își iubi copilul cu o iubire pătimașă și dureroasă, cu o iubire bolnavă care păstră amintirea morții, dar în care supraviețuia și o parte din adorațiunea pe care i-o purtase. Căci micuțul eră din carnea soției lui, o continuare a ființei ei, ca o chintesență din ea. Și mai eră, acel copil propria ei viață căzută în alt corp; ea dispăruse pentru ca să ecsiste el. — Și tatăl îl îmbrățișă cu furie. — Dar copilul acela o și omorîse pe ea, îi luase, îi furase ecsistența ei adorată, se hrănise din ea, băuse partea ei de viață. — Și d. Lemounier își culcă copilașul în leagăn, și se așeză lângă el ca să-l contempleze. Și rămânea așa ceasuri întregi privindul, gândindu-se la mii de lucruri triste sau blânde. Apoi, cum micuțul dormea, el își aplecă fața deasupra-i și plângea în dantelele lui.

*

Copilul crescû. Tatăl nu mai putea trăi afară din prezența sa; se răsucea în jurul lui, îl preumbla, îl îmbracă el însuș, îl spală, îi da să mănânce. Prietenul său, d. Duretour, părea a-l iubi și el mult pe ștregar, îl sărută pătimaș, cu frenezia de iubire pe care o au părinții. Îl săltă în brațe, îl ținea ceasuri întregi călare pe pulpa sa, îi ridică rochița și-l sărută pe piciorușele lui grase și rotunde. D. Lemounier, încântat murmură:

„Cât de draguț e, cât de draguț e!”

Și d. Duretour strângea copilul în brațe și-l gădila pe gât cu mustățile lui.

Numai Celesta, bătrâna servitoare, părea a nu avea nici o dragoste față de micuț. Ea se necăjea de ștregăriile lui, și părea ecsasperată de răsfățările celor doi bărbați.

Ea strigă:

„Cum puteți crește așa un copil! Ce maimuță veți face din el!”

Vremea trecû iarăș și Jean împlini nouă ani. Dar atât eră de răsfățat încât abia de știă să cetească, și făcea toate după plac. Avea o voință tenace, o rezistență încăpăținată, niște mâini furioase. Tatăl cedă în-



Regimentul al doilea de infanterie bulgar trecând peste un pod în drum spre Adrianopol.

totdeauna, îi acordă totul. D. Duretour cumpără și aducea copilului jucăriile pe cari le dorea, și îl hrănea cu bomboane și prăjituri.

Celesta atunci se înfurie, strigă:

„E o rușine, domnule, o rușine. O să-l nenorociți pe copilul acesta, o să-l nenorociți. Dar asta trebuie să se sfârșească odată; da, da, asta se va sfârși, v-o spun eu, v-o făgăduiesc, și încurând“.

D. Lemounier răspunde zimbând:

„Ce vrei tu, Celesto?, îl iubesc prea mult, nu pot să mă împotrivesc, trebuie să te resemnezi și tu, ce să faci?“

Jean era slabuț, bolnăvicios. Medicul constată anemia, îi prescrie fer, carne roșie și supă grasă.

Dar, micuțului nu-i plăceau decât prăjiturile și respinge orice altă hrană, iar tatăl, disperat, îl îndopă cu plăcinte cu cremă și cu prăjituri de ciocolată.

Într-o sară, așezându-se cu toții la masă, servitoarea aduse supă cu o siguranță și cu un aer de autoritate pe care nu le avea de obicei. Ea scoase brusc capacul supierei, băgă lingura în supă, și declară:

„Iată o supă cum nu o guști întotdeauna; de data asta micuțul trebuie să mănânce și el“.

D. Lemounier, înspăimântat, plecă capul. Vedeă că lucrurile se înăspresc.

Celesta îi luă farfuria, o umplu ea înșas și o puse în fața lui.

El gustă numai decât supă și rosti:

„Într'adevăr e eșcelentă“.

Atunci servitoarea luă farfuria micuțului și o umplu cu supă. Apoi se dete cu doi pași înapoi și așteptă.

Jean miroși, respinse farfuria și făcu un gest de desgust. Celesta păli, se apropie brusc și, luând lingura plină, o vărsă cu sila în gura întredeschisă a copilului.

El se înecă, tuși, scuipe și, urlând, puse ambele mâni pe pahar, pe care-l aruncă de-asupra servitoarei, lovind-o în pantece. Atunci, eșasperată, ea luă capul ștrengarului sub brațul ei și începă să-i verse, lingură după lingură, supă în gât. El o vărsă afară, se zbăteă, se răsuceă, sufocă, bătea aerul cu mâinile, cu chipul congestionat ca și cum ar fi tras să moară înecat.

Tatăl rămase mai întâi așa de surprins, încât nu făcu nici o mișcare. Apoi, deodată, se avântă ca un nebun furios, prinse servitoarea de grumaz și o așvârli de zid.

El bălbăi:

„Afară!.. afară!.. afară!.. brută!“

Dar cu o smâcitură ea îl respinse și, cu părul ciufulit, cu basmaua dată pe ceafă, cu ochii arzători strigă:

„Dar ce te-a apucat? Vrei să mă bați fiindcă doresc să dau supă acestui copil pe care-l ucizi cu răsfățările dtale!“

El repetă, tremurând din cap până la picioare:

„Afară!.. pleacă... pleacă, bruto!“

Atunci, înebunită, ea se apropie de el și, ochiu în ochiu, rosti cu glasul tremurător:

„Ah!.. crezi, crezi că mă poți trata astfel pe mine, pe mine?... Ah! nu... Și pentru cine, pentru cine... pentru mucosul ista, care nici măcar al dtale nu e!.. Nu... nu e al dtale!.. Nu... nu e al dtale!.. nu e al dtale!.. Doar toată lumea știe asta, afară de dta!.. Întreabă-l pe băcan, pe măcelar, pe brutar, pe toți, pe toți...“

Bălbăia, înecată de mânie, apoi tăcu, și-l privi.

El rămase nemișcat, livid cu brațele de-alungul trupului. După câteva secunde, bălbăi cu o voce stinsă, tremurătoare, în care palpită totuș o formidabilă emoțiune:

„Cum?... Cum?... Ce ai zis?“

Ea făcea, speriată de chipul lui. El făcu un pas, repetând:

„Ce ai spus?... Ce ai spus?“

Atunci ea răspunse cu un glas potolit:

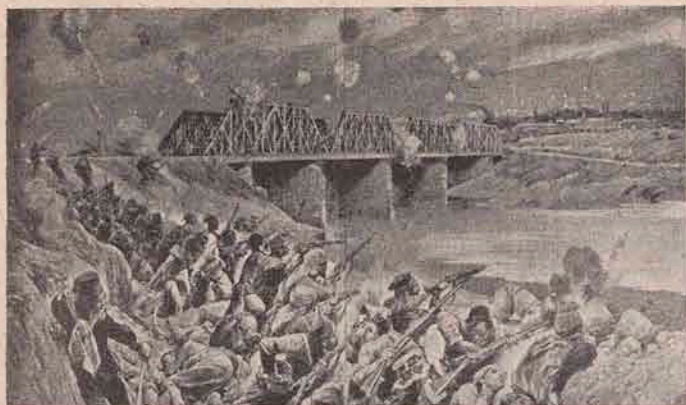
„Am zis ce știu, drace, ceea ce toată lumea știe“.

El ridică amândouă brațele și se aruncă asupra ei cu o furie de animal, încercând s-o trântescă jos. Dar ea eră tare și agilă, cu toate că eră bătrână, și scăpând din mâinile lui, începă să dea fuga în jurul mesei, și, din nou furioasă, țipă:

„Dar uită-te la el, uită-te la el, dobitocule, și convinge-te că e leit de d. Duretour; dar privește-i



Cortul unui raportor din războiul balcanic în apropierea câmpului de luptă. Ziariștii au fost tratați foarte mășter în acest războiu și nu au putut informa conform adevărului zirele, deoarece cenzura popoarelor războite la ciuntă telegramele și le puneă o mulțime de pedeci la trimisul scrisorilor.



Vedere din lupta dela Lule-Burgas. Chipul nostru arată aripa stângă a armatei turcești în lupta de lângă podul căii ferate.

nasul și ochii, ca ai dtale sunt? nasul, și ochii, și părul de pe cap?... Așa le aveă ea, ea? Îți spun ce știe toată lumea, toată lumea, afară de dta! Ești batjocura orașului! Ia uită-te la el..“

Ea trecu prin fața ușii, o deschise și eși afară.

Jean, îngrozit, ședeă nemișcat în fața farfuriei cu supă.

*

După un ceas, ea se întoarse încetișor, ca să vadă ce s-a mai petrecut. Micuțul, după ce mâncase prăjiturile, un borcan de cremă, perele zaharisite, mâncă acum borcanul de dulceață cu lingura de supă.

Tatăl eșise din odae.

Celesta luă copilul, îl sărută și, cu pași înceți, îl duse în odaia lui, unde-l culcă. Ea se întoarse apoi în sufragerie, scoase fața de masă, derețică, foarte neliniștită.

Nu se auziă nici un zgomot în casă, nici unul. Ea merse de-și alipi urechia de ușa stăpânului ei. El nu făcea nici o mișcare. Ea privi apoi pe gaura ușii. Îl zări scriind liniștit.

Atunci se întoarse în bucătărie și șezu pe un scaun ca să fie gata la orice, căci presimțea ceva.

Adormi acolo pe scaun, și nu se deșteptă decât în zori.

Își făcu treaba prin casă ca de obicei; mătură, scutură covoarele, șterse praful și la ceasurile opt, pregăti cafeaua dlui Lemounier.

Dar nu îndrăsnea să intre la stăpânul ei, neștiind cum va fi primită; ea așteptă ca să fie sunată. El nu sună. Ceasurile se făcură nouă, apoi zece.

Celesta, speriată, își pregăti tava și merse spre odae cu inima bătând tare. În fața ușii se opri, ascultă. Nimic nu se mișcă. Ea bătui; nimeni nu-i răspunse. Atunci, adunându-și curajul, deschise, intră, apoi, scoțând un strigăt teribil, scăpă jos dejunul pe care-l ținea în mână.

D. Lemounier se spânzurase în mijlocul odăii de cârligul de pe tavan. Limba îi eră eșită, îngrozitor. Păpucul drept zăcea pe dușumea. Cel stâng îi rămăsese atârnat de picior. Un scaun răsturnat se rostogolise până la pat.

Celesta, îngrozită, fugi urlând. Vecinii veniră în

fugă. — Medicul constată că moartea avusese loc la miezul nopții.

O scrisoare adresată dlui Duretour fu găsită pe masa sinucisului. Ea nu conținea decât un rând:

„Îți las și-ți încredințez pe micuțul“.

Trad. de ADRIAN CORBUL

O O O

CRONICA DOCUMENTARĂ

CEAȚA

Noemvrie, luna cenușie, luna de brumă în cele două orașe mai mari ale Europei: Londra și Parisul — dar mai mult în cel dintâi.

Cine a răsfoit zilele acestea gazetele londoneze, cine le răsfoiește în fiecare an la această epocă, găsește negreșit informațiuni relative la îngroșarea ceței deasupra imensei metropole, din care pricină mișcarea pe străzi e întreruptă și accidente diverse au loc în interiorul orașului. Londra, relativ puțin îndepărtată de mare, clădită într-o regiune umedă și pe malurile unui fluviu vast, este de fapt capitala ceței. Dela sfârșitul lui Octombre și până la începutul lui Aprilie, populațiunea ei trăește mai tot timpul într'un semi-întineric înstristător, sub straturile dese de brumă. Dar lunile Novembre și Decembre sunt cele mai triste, cele mai cenușii, cele mai opace.

S'a calculat că dela 1892 și până în iarna în care am intrat acuma, Londra a numărat în fiecare anotimp friguros dela 98 până la 153 de zile cețoase. Și ce ceață! Ne este imposibil să ni-o închipuim.

Și notați, că zilele cețoase în care beciurile de gaz ard dela amiază încoace pe străzi și prin case, când nu vezi lumina lor nici la zece pași, sunt zile de ceață obișnuite. Dar când e bruma excepțională! Ne putem face o slabă idee despre aceasta din scurțul istoric de mai jos.

Una din cețele cele mai-extraordinaire a fost de



Banca Angliei în Londra la orele 2 după amiază pe o zi cețoasă.



Ne vine în minte Ioana de Arc privind chipul acesta, care reprezintă pe Sofia Iovanovici, care la izbucnirea războiului a pornit împreună cu logodnicul său la luptă. Femeile de multe ori au dat probe de eroism, sărind în războaie de ajutor bărbaților lor și luptând alături de ei. Chipul nostru de aci arată pe o femeie de aceste curagioasă, pe care a dus-o în foc pe lângă dragostea de țară și iubirea de soț.

sigur ceața din 1832. Vremea, foarte întunecoasă înaintea prânzului, s-a întunecat de tot la amiază, când orice lumină a dispărut. Monumentele erau încojurate de cordoane luminoase, străzile erau iluminate căci în ziua aceea se serbă aniversarea reginei Victoria. Ei bine, cu toate acestea străzile erau scufundate în beznă. La zece pași, trecătorul nu deosebea nici o scântee din miile de scânteeuri ale lampioanelor, becurilor de gaz și globurilor electrice cari erau toate aprinse pe străzi.

Ceața din 11 Aprilie 1852 nu este mai puțin celebră. În ziua aceea orice serviciu a încetat în gările londoneze. În 11 Februarie 1873 ceața a dat naștere la accidente de persoane. În Trăfalgar Square, un convoiu de camioane grele s-au năpustit asupra unei grămezi de pietoni pe cari vizitii nu-i putură deosebi din pricina brumei. Au fost șaisprezece răniți, dintre cari mulți au sucombat.

Dar ceața londoneză nu omoară numai prin accidente; ea e responsabilă de o mare parte a mortalității din marele oraș. Infiltrându-se pe căile respirației, ceața determină cele mai primejdioase afecțiuni: pneumonii, pleurozii, laringite foarte grave. Ceața e deasemenea o colecționară a microbilor cari saturează atmosfera orașelor mari. Și, interceptând razele solare,

ea mai favorizează dezvoltarea oricărei boale omenești. Medicii îi atribue unul la patru din decesele cari au loc la Londra în timpul iernei.

Ceața e și costisitoare din cale afară. Ea costă pe an în Londra mai bine de o sută de milioane de franci pentru iluminarea orașului. În fiecare zi suma care se cheltuiește pentru iluminatul suplimentar al metropolei pe timp de brumă, se ridică la 600.000 franci.

La Paris zilele cețoase sunt cu mult mai rare ca la Londra, capitala Franței fiind mai îndepărtată de mare decât metropola engleză. Ceața e familiară la Paris în timpul iernei, ea nu este însă decât arareori excepțională. În acest caz, ea este mai ucigătoare decât la Londra, din pricina mai vioaiei mișcări a străzilor Parisului. În timpurile noastre mai ales, promiscuitatea automobilelor, a omnibusurilor și a vehiculelor de tot soiul, dă loc la adevărate dezastre.

Citim în ziarele pariziane, că luna aceasta – Novembre – este foarte cețoasă la Paris. Bruma nu e însă din cale afară de deasă. Ceeace nu împiedică Orașul-Lumină de a fi numărat multe zile de beznă neagră! O ceață teribilă a întunecat Parisul la 24 Novembre 1871 și la 15 Decembre 1875. În anul 1908, deasemenea, s-au putut vedea la Paris zile extrem de cețoase. În acest caz, cu toate că lămpile se aprind dela amiază, ca la Londra, trecătorul nu poate vedea lumina la zece pași în jurul său. Pe la răscrucile drumurilor, sergenții de oraș cu facle aprinse în mâni, orientează lumea cât pot. Dar vesela fire a parizianului dă acestor zile un farmec propriu. Străzile răsună de glume și de hohotele de răs ale acelora cari nu-și găsesc calea. Trecătorii se năpustesc prin prăvălii, cumpără luminări, foc bengal, lampioane venețiane, pe cari le aprind, plimbându-se apoi cu ele aprinse în mâni ca un cortegiu de spectru. De mulțori însă aceste zile sunt dezolate de accidente de automobile cari au loc în oraș.

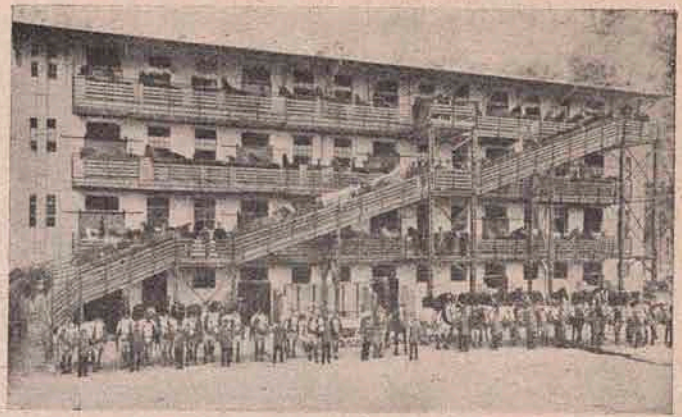
Și acum, de unde provine această ceață, care se întinde ca un cearceaf livid deasupra unor regiuni întregi? E foarte ușor de explicat. Cauzele ceței sunt



Grădina Luxemburg în ceață, în Paris.



Un grup de prizonieri Turci, trecând pe străzile Belgradului sub paza soldaților Sârbi. În războiul din Balcani dintre Turci o mulțime imensă a căzut în prinoarea dușmanilor. Cu prizonierii popoarele învingătoare au tratat foarte uman și prizonierii nu au avut nici un motiv să se plângă.



Civilizația noastră azi progresaază uimitor de repede și poate mai mult o dovedește aceasta tocmai chipul pe care-l arătam noi aci. Chipul acesta arată *hotelul* pentru cai din orașul *Charlottenburg*, care e anume întocmit pentru aceste animale. Are patru etaje aranjate cu toate cele trebuincioase cailor.

o ridicare, și apoi o scădere a temperaturii. Sub influința unei călduri momentane vaporii de apă se desfac din pământul umed, din râuri, din lacuri, din mlaștini și mai ales din mare, apoi se răspândesc prin văzduh. Când atmosfera se răcește brusc, vaporii aceștia se condensează și formează o infinitate de picături minuscule cari rămân în suspenziune în atmosferă, ca o pulbere lichidă.

Când ceața plutește deasupra câmpiilor sau a mării, picăturile cari o compun rămân curate și albe, dar deasupra orașelor mari ca Londra, Parisul, ale căror uzine degajează torente de fum, picăturile acestea se murdăresc, ceea ce dă ceței aspectul ei cenușiu și murdar. Și, lucru curios! — fața inferioară a corpusculului, aceea care e întoarsă către oraș se înegrește, pe când partea superioară rămâne imaculată. Observațiunea aceasta au făcut-o toți meteorologii cari s-au urcat cu balonul în văzduh pe o zi de ceață. În general stratul de ceață nu se ridică mai sus de 300 de metri.

Ceața se întinde mai ales deasupra regiunilor bogate în apă, și când în aceste regiuni mai e situat



Un sat din împrejurimile Londrei, în mijlocul ceței.

și un oraș mare, cum e Londra bunăoară, bruma dă naștere la adevărate eclipse de lumină, în felul aceloră despre care am pomenit mai sus.

D. M.

O O O

S-acum când ești departe...

*S-acum când ești departe... cu triste 'nfiorări
Se scutură salcâmi la margini de cărări...
Mor cântecele 'n crânguri, amurgurile-s reci,
Și negură se lasă pe 'ntinsele poteci...*

*Tălângi armonioase se 'ngână rar în văi
Și iar mi-aduc pe aripi sclipiri din ochii tăi...
Ah, ochii tăi frumoaso ce-or fi făcând acum?*

*Se scutură salcâmi la margine de drum,
Tac cântecele 'n crânguri, amurgurile-s reci
Și negură se lasă pe 'ntinsele poteci.*

T. MURĂȘANU.

O O O

CUGETĂRI

Nu te plânge, că nu ți s'a dat ce poți lua, întinzând numai mâna.

*

Întunecul nu se luptă cu lumina: el pierde din calea ei.

*

Moartea cea bună e aceea, când nu-ți pare rău, că ai trăit.

*

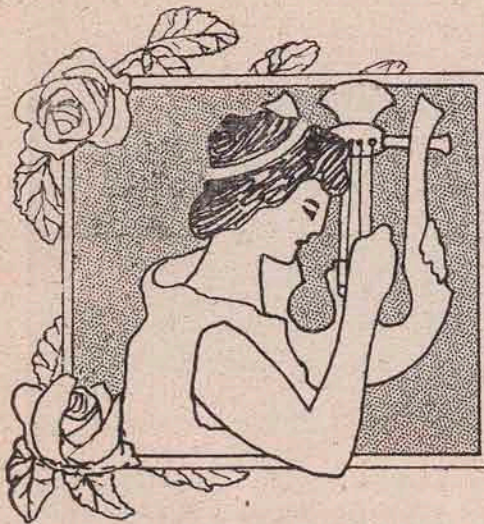
Morții au o singură putere: să-ți arate cum au trăit.

*

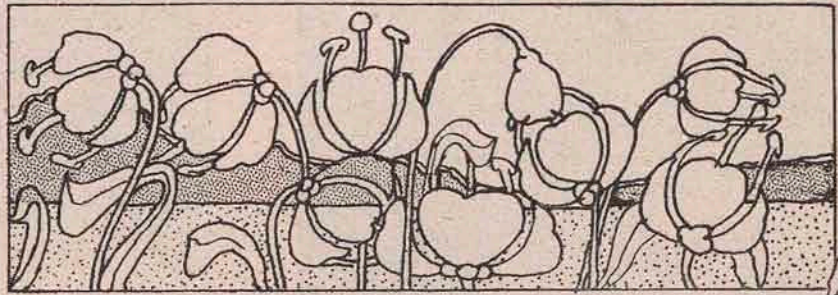
A avea ieri o părere și azi alta, nu înseamnă a fi deopotrivă cu doi oameni, ci cu niciunul.

— Din volumul dlui Iorga. —

O O O



Flori de-o zi



DUMA

DĂRI DE SEAMĂ

Elena Farago, „PENTRU COPII“, VERSURI, editura revistei „Ramuri“. Se poate comanda la „Librăria Națională“ din Orăștie. Prețul cor. 1.10 franco.

Ne-am obicinuit cu toții a crede, că nu este nimic mai ușor decât a scrie literatură pentru copii. Această falsă părere am împărtășit-o cu toții până în clipa, în care ne-am apucat să scriem ceva anume pentru cei mici și nevinovați. Atunci am văzut greutățile de cari ne lovim la fiecare pas.

Căci spre a fi înțeles de micii cititori va trebui să te transpuși în felul lor de cugetare, de simțire și apreciere a lucrurilor și faptelor, să reduci propriu-ți orizont la proporțiile vederilor celor mici și curății la inimă. Un poet însărcinat de Casa școalelor să scrie o serie de cântece pentru școalele froebeliane îmi spune odată: „Aș scrie mai bucuros și mai ușor un tratat de botanică în versuri, decât aceste cântece menite peșiru o lume în miniatură.“

Tocmai acestei greutăți se statorțește faptul, că literatura noastră originală pentru tinerețe este așa de săracă. Ea se reduce la câteva povești din popor, câteva poesioare de multe-ori foarte puțin corespunzătoare cerințelor de a îmbogăți tesaurul cunoștințelor unui copil. Frumosele povești ale neuitatului Rîureanu sunt pentru copii cu un capital de cunoștințe mai îmbogățit. O frumoasă contribuție în această direcție ne-a dat regretata Adelina Maior, care prin „biblioteca“ sa ni-

zuiă să umple golul cel atât de mult simțit de toți cari și-au pus drept țintă a vieții: creșterea tinerei generații și însuflețirea ei pentru un ideal.

Cea mai nouă operă literară pentru copii ne vine și de data aceasta tot dela o doamnă. Poeta Elena Farago, care și-a câștigat un loc de frunte în literatura noastră, pune la îndemâna mamelor și a educatorilor o frumoasă carte de versuri scrise pentru ceice-și trăesc zilele de aur ale primei copilării.

Din aceste versuri, fără pretenții în aparență, se desprinde bogata și rodnică învățătură ce ar trebui să se spună în fiecare cias acelorora în cari vedem viitorul unui neam: Fiți muncitori, fiți miloși, fiți cinstiți și cu frica lui Dumnezeu. Sfaturile acestea au fost auzite fără îndoială de mii de ani. Și, dacă ele nu și-au avut urmările cuvenite, cauza este forma seacă în care s-au dat.

În cartea dnei Elena Farago, ele nu vin direct, ca o poruncă, ci rezultă din micile povestiri în versuri, cari captivează prin muzicalitatea lor, prin puterea poetei de a adopta felul de cugetare și simțire al copilului. Captivează tocmai prin nai-vitatea lor. Pentruca un copil să te creadă și să te asculte va trebui să îi inspiri încredere, va trebui să-l faci să creadă că și tu ești unul de seama lui. În producerea acestei iluzii stă succesul capodoperilor literaturii pentru copii.

Cartea se începe cu un câtec al lui Moș Crăciun cel atât de mult iubit de copii. El le spune ce daruri le aduce celor cumiști și ascultători:

„Mi-e plin în spate coșul
de lucruri minunate,
„Și darnic va fi moșul
cu voi ca și 'n alți ani
„De-ați fost tot anul darnici
și buni cu cei sărmani,
„De-ați fost tot anul așa
ascultători în toate.“

Acelaș Moș Crăciun se va opri la casa copilului care n-a supărat niciodată pe părinții săi:

„Și din sacul lui cel mare
„Bucuros va scoate-un miel
„Alb de tot, pe patru roate,
„Alb ca el să fii în toate
„Și de-apururi, dragul mamei,
„Alb și blând ca ei!“

Numai pentru cei buni are Moș Crăciun daruri. Cei răi sunt urâți de el. Și rău este orice copil care chinuște o vietate cât de mică, ce se roagă să-i lase vieța:

„De ce vrei tu să mă omori?
„Căci am și eu părinți ca tine
„Și-ar plânge mama după mine
„Și-ar plânge bieteke surori!“

Pe copilul bun îl iubesc însă toți. Și licuriciul îi zice:

„Vino ori de câte-ori
„Și ne prinde, căci de tine
„N'avem teamă și știm bine
„Că nu vrei să ne omori!“

Și e atâta resignare în povestea cățelușului schiop, care nu vrea să-și răzbune pe copilul, care l-a lovit.

„Dar, îl las așa, să vadă,
„Răul, că un biet cățel
„Are inima mai bună
„Decât a avut-o el!“

Cu un admirabil câtec de leagăn se sfârșește această carte, izvorâtă din gândul așa de frumos: de a îndrumă spre bine pe cei mici și nevinovați.

T. Miron.

Concertele românești.

Un afiș uriaș, care acopere o parte însemnată a zidului unui birt din centrul orașului, anunță cu litere grase: „Mare concert românesc va da N. N. renumita cântăreață română, absolventă a conservatorului din București, etc. etc.“ Numele artistei e încă scris cu litere mari, ca să vadă trecătorii de departe, că o artistă *română* dorește să delecteze cu cântecul ei măestru publicul românesc. Publicul inteligent e aproape numai românesc, prin urmare nu e mirare dacă în ziua întâi, în care s'a pus afișul spațios, abia mai poți să treci pe trotoar de aglomerația curioasă, care dorește să știe amănuntele noului eveniment artistic. Ajung cu mare greutate și eu până aproape de afiș; mă interesează mai mult programul. După cetirea acestuia mă aleg însă cu o decepție amară. Cum adevărat, un concert românesc? Dar programul nu e românesc. Sunt cu totul 7 puncte, conținând 16 bucăți. Din 16 bucăți 10 bucăți sunt nemțești, una e franțuzească și abia celelalte cinci sunt românești. Mi-aduc aminte că aproape la toate concertele *românești* la câte am fost, cântecul românesc tot cam în proporția aceasta a fost reprezentat de artiștii români: ici colo câte-o doină ascunsă cu smerenie printre cântecele de Grieg, ariile din cutare operă străină și altele. M-a cuprins totdeauna un fel de milă de sărmana noastră doină, căreia numai din grație i se permite să se arate și ea printre renumitele cântece streine, urmărită însă totdeauna de un fel de dispreț suveran chiar din partea artistului sau artistei române, care a binevoit să se dimită și cu bietul nostru cântec popular. Merită cântecul nostru românesc un astfel de dispreț din partea artiștilor noștri români? E corect lucru ca în programul unui concert numit românesc, dat într'un oraș românesc, pentru publicul românesc, cântecul românesc să fie pus abia la locul de mâna a treia? S-au e mai corect ca arta românească să prepondereze? În fine, dacă se ține cont și de participarea străinilor, oare nu ar fi echitabil ca

cântecul nostru să fie reprezentat cel puțin în proporție egală cu piesele streine? Iată o sumedenie de întrebări, cari așteaptă demult un răspuns lămurit dela opinia publică românească. În primul moment după ce ți se pune întrebarea ți se pare foarte firesc, că numai un răspuns se poate da, că anume arta românească trebuie preferită necondiționat la toate manifestările noastre culturale. Și totuși vei auzi atâtea păreri câți indivizi. Trebuie să fii foarte precaut în felul cum pui întrebarea, dacă nu vrei să auzi astfel de răspunsuri: „Domnule, Dta vrei să faci politică și în artă; Dta ești șovinist; nu te luă Dta după străini, vezi doar că ei se blamează cu exclusivismul lor așa de mult; noi trebuie să fim mai generoși și să dăm artei ce e a artei, iar arta e internațională“. Pentru astfel de indivizi e zadarnică toată silința să-i convingi că arta numai națională poate fi, că nu există artă internațională, că întreagă istoria ne dovedește cumcă aceasta cea mai sublimă manifestare a sufletului omenesc nu e decât sintetizarea celor mai înalte calități a unui anumit popor. Înzadar vrei să-ți sprijinești părerea cu anumiți scriitori români, el a citit dela cutare savant francez că arta e internațională și gata. Nu suntem pentru șovinism absolut pe nici un teren al vieții noastre publice. Simțământul de șovinism isvorește din invidie și din mărginire și nu a fost nicicând compatibil cu firea Românului. Dar e vorba de o aplicare potrivită a ideii de naționalitate în practică; e vorba de desvoltarea artei românești, pe de-o parte, și de desvoltarea priciperei publicului românesc față de artă pe de altă parte. Avem nevoie apoi de o linie hotărâtă de conduită ce trebuie să avem față de manifestările noastre artistice și de un control mai sever și mai românesc din partea publicului românesc față de aceste manifestări. E vorba în fine și de sprijinul ce trebuie să-l dăm artei românești. Cei cari sunt de părerea că arta e internațională, consecvenți acestei păreri, se și abonează la teatrul diferitelor trupe ambulante de actori străini, jidani,

adunați de prin suburbiile capitalei, și cu toate că cei de o naționalitate cu ei declară că sunt numai niște secături, vrednice de cabareiuri, ai noștri — și ale noastre — sunt încântați de „arta internațională“, sunt mândri e-au plătit trei părți din biletele de intrare. Dar când vine vreun artist de al nostru, sala e goală, pentru că vezi doamne „acum e criză de bani!“ E datorință primordială să sprijinim arta noastră, — pe cea străină numai întrucât și străinii ni-o sprijinesc pe a noastră — dar sprijinind-o, cu tot dreptul putem pretinde să fie românească, sau cel puțin să aibă caracter românesc! Privește numai la cutare strein care are cunoștințe despre concertul românesc ce se va da și vei vedea cum îți zimbește de ironic și disprețuitor! Și îți spune însași artista pentru ce trebuie să prefere cântecele lui Grieg și ariile din „Samson și Dalila“. „Arta noastră — zice ea — mai cu seamă cea vocală, atâta e de primitivă încât numai cu cântecul nostru o adevărată artistă nu-și poate manifesta calitățile superioare. Are neapărat lipsă de muzica clasică din apus ca să poată dovedi, până la ce înălțimi a ajuns“. Admitem că arta noastră muzicală e încă mult înapoia celei din apus, dar nu poate contesta nime că avem piese cari se dau cu succes și în sălile de concerte din apus. Și excepțiile au dovedit că se pot da și concerte românești la nivel artistic. Am văzut-o aceasta cu ocaziune expoziției din 1906, și de atunci arta noastră muzicală a făcut progrese foarte însemnate. Cântecul nostru popular a câștigat în mâna compozitorilor noștri cunoscuți în formă artistică, unde ori și care artist se poate manifesta cu succes. Am auzit concertul lui Rădulescu; acela a fost un concert românesc, fără să fie exclusivist; a ținut cont și de arta streină fără să înceteze de a fi ceea ce doream cu toții să fie. Entuziasmul până la extrem ce a stors vocea-i măiastră a dovedit, că în cântecul nostru e artă adevărată, artă sublimă, însă trebuie cultivată, trebuie îmbrățișată cu dragoste și cu un pic simț românesc. Cei ce l-au ascultat pe Ră-

dulescu toți spun că au avut clipe de cea mai profundă fericire; că numai Rădulescu a „știut să-i răpească într'o stare de delir“. Și spun aceștia un mare adevăr psihic.

Un Român cu cultură românească, fie el cât de acasă și în muzica streină, numai la auzul unui cântec românesc se va zguduî în tot adâncul sufletului lui. Sentimentul specific național ascuns în adâncurile tainice ale sufletului numai anumite acorduri fermecătoare îl pot aduce în vibrație puternică, zguduitoare, și aceste sunt acordurile muzicii izvorită din sufletul și inima neamului din care respectivul face parte. Numai prin muzica națională putem să ajungem la priceperea artei muzicale peste tot; numai prin muzica noastră ni se poate face cultura noastră muzicală. Până ce nu ne vom cunoaște pe deplin arta noastră, nu vom putea admira nici arta streină, ne va lăsa rece, oricât de clasică ar fi. Deci să nu ne tot reproșeze unele artiste, cari se produc cu program strein, că Români și-așa nu se pricep. Dece nouă muzică românească, ca după aceea să o putem admira și în arile din cutare operă nemțească. Dacă boerii franțuși din București nu aplaudează îndeajuns cântecele românești, încă nu urmează că muzica noastră n-ar avea valoare artistică, ci urmează din contră, că boerii franțuși n-au simț românesc pentru muzica românească. Și totuș — am fost de față — doina românească cântată de „privighitoarea Ardealului“ i-a fermecat și pe ei, dovadă că în cântecul nostru poporal este înaltă valoare artistică. Dorim prin urmare ca artiste și artiști de talia dnei Lucia Cosma, Veturia Triteanu, dlui Mărcuș, Rădulescu, Lia Pop să ne prefere muzica noastră, puțină cât avem, să-i dea dlor forma artistică, să îmbrățișeze cu toată căldura și stăruința cântecul poporal românesc, că numai dlor pot să ne desgroape din cântecul poporului nostru adevărata artă înălțătoare și numai dlor pot să ridice la culmea desăvârșirii arta noastră muzicală.

Aceste modeste observări am ținut să le facem cu ocaziunea con-

certului ce l-a dat dna Veturia Triteanu aici în Orăștie în 4 l. c.

Dr. I. T.

Ceva despre Marconi

N-am prea cetit nimic în gazetele noastre despre nenorocirea de automobil a inginerului Marconi, întâmplată mai deunăzi, în care și-a pierdut un ochiu acest om de renume și unul dintre cei mai mari binefăcători ai omeniei. N-am cetit și de aceea țin să amintesc aci, în câteva rânduri, despre inventatorul telegrafiei fără fir — cea mai mare și mai de valoare invenție a neamului omenesc. Că ce foloase uriașe aduce această invenție alui Marconi e poate de prisos să amintim, câtă vreme o știe aproape fiecare cetitor de gazete. E de ajuns să relevăm un singur serviciu al telegrafiei fără de fir, acela, pe care ea l-a făcut prin Februarie la cufundarea vaporului Titanic. Dacă nu ar fi existat această minunată invenție, în valurile oceanului se cufundă toată suflarea de om, ce se află pe corabie, că nici de sământă n'ar mai fi rămas. În clipa cufundării însă a mers scânteia electrică alui Marconi și a dus teribila vorbă: *ne cufundăm*. Și aceasta a fost de ajuns, ca imediat să sosească răspunsul: *venim în ajutor*. Câtă nădejde a picurat vorba aceasta scurtă, sosită pe deasupra valurilor furioase, pe vaporul ce se cufundă în valuri, o poate tălmăci numai acela, care a simțit prin trup fiorul, ce i l'a sădit. Inimile s'au întărit, ca de-o nădejde de mântuire și fiecare s'a simțit în clipa fatală mai aproape cu 'n pas de scăpare.

Invenția lui Marconi e așa de mare și e așa de epocală, că aprecierea ei trece peste puterile noastre. Lumea întregă o simte aceasta și de aceea a vorbi despre Marconi, e în totdeauna la loc și e nimerit, cu atât mai vârtos acuma, când eră să fie răpus cu zile în incidentul recent de automobil.

Marele inventator are acum 37 de ani și și-a făcut studiile în vestitul oraș Bologna. Încă în gimnaz arată deosebită atragere spre fizică și chimie și acasă avea un adevărat mic laborator, unde petrecea mai

bucuros cea mai mare parte a timpului liber. În clasă ascultă cu ochii plini de entuziasm explicațiile profesorului de aceste două studii și observă toată mișcarea lui, când acesta experimentă cu aparatele fine de fizică. Dintre toate studiile aceste două îi legau mai mult interesul și îndată ce i se da prilej, începea și el acasă, în laboratorul său, să fabrice aparate mici electrice și alte lucruri de felul acesta. Pe vremea aceea profesorul de fizică tocmai le explicase, că un mare savant — Herz — a aflat, că curentul electric poate străbate și prin aer, dar nu mult, abia câteva palme. Acela — a continuat profesorul — care va putea face, ca curentul electric să zboare departe prin aer, acela numai va fi într'adevăr om mare.

Lui Marconi a început să-i bată inima la vorbele acestea și pentru întâia oară s'a gândit, dacă n'ar putea cumva să fie el omul acela mare. Și începând cu asta nu făcea altceva decât experimenta mereu cu curentul electric. Avea o mică uzină de electricitate, așa ca a unei sonerii electrice și a cercat să vadă, că nu sună oare cumva clopoțelul, dacă-l duce mai departe și apasă pe buton. N-a sunat, firește, dar pentru asta Marconi n-a desnădăjduit. Atâta a dres și-a tocmit, până când a izbutit să facă un aparat micuț, care simțea și din depărtare curentul electric, din aer numai, fără de sârmă. În tubul de sticlă al aparatului acestuia erau mici particule de metal mestecat cu mercur.

Când a văzut visul aproape de izbândă, n'a mai știut ce să facă de bucurie. Dar n'a zis nimănui nimic, ci a început să muncească mai departe în micul său laborator și să facă experimente pe o distanță de câțiva pași. Și-i succedea, dar în suflet simțea o teamă par'că, că în liber nu-i va mai succeda. Ca să scape odată de chinurile acestea ale îndoelii, s'a hotărât să experimenteze odată și în liber. Cum eră prieten bun cu servitorul caselor din vecini, l'a rugat pe acesta să-i fie de ajutor. Avea bătrânul servitor un pistol vechiu, pe acesta l'a umplut cu praf de pușcă și a rugat apoi pe bătrân

să meargă cu el în câmp. Aici Marconi s'a așezat sub un arbore, și-a scos la iveală instrumentele și dând bătrânului clopoțelul l-a rugat să meargă cu el după o colină, să-l pună jos și dacă acesta va suna așa de sine, să împuște odată, ca să-i dea semn.

Bătrânul a început să facă din cap și se pareă tare nedumerit de ceea ce-i propunea băiatul. A ascultat însă și a plecat. După colină a așezat clopoțelul pe iarbă și a așteptat. Mult n'a avut de ce să aștepte, că Marconi a început îndată să lucreze pe lângă aparatele sale și a apăsă pe buton. A ascultat apoi. A ascultat câteva clipe, dar pușcătura nu se auzea. Eră deja înspăimântat, că truda lui e zadarnică, dar atunci aude deodată un bubuit de revolver. Așa dară clopoțelul a prins curentul electric fără de sârmă, l'a prins din aer, așa numai. Bătrânul servitor, când a văzut una ca asta, a rămas uimit și a uitat să dea lui Marconi semnul îndată. Numai trezindu-se din uimire și-a adus aminte, că el pentru ce a fost trimis acolo...

Și așa Marconi a inventat telegrafia fără de fir, a simțit-o atunci, că a inventat-o. Avea s'o mai perfecționeze și pentru asta după ce și-a luat la universitatea din Bologna diploma de inginer, a pornit în Anglia, unde îi succese deja să trimită telegrame fără fir pe distanțe de câțiva kilometri. Succesele lui de aici au atras asupra lui și luarea aminte a patriei sale și a fost chemat în Italia, ca să-și pună invenția în serviciul ei. Și Marconi s'a dus, a fost primit de regele și de regina, cărora le-a arătat invenția sa genială și pretutindeni a fost sărbătorit și lăudat. Guvernul a căutat să tragă cel dintâi folos din invenția aceasta pentru țară și l'a încredințat să provadă două mari vase de războiu cu telegrafia fără de fir și arsenalul pe uscat cu o stație Marconi. Și din clipa aceea cele două vase au stat mereu în legătură cu arsenalul prin telegrafia fără de fir, care aducea veștile și dela depărtări enorme.

Lumea întregă a început atunci să se ocupe cu genialul inventator, dar el lucră mai departe și esperi-

mentă mereu. Nu peste mult i-a succed să schimbe telegrame fără de fir și pe distanță de 45 de kilometri și atunci invenția lui a fost pe deplin învingătoare. I-a luat serviciul regele Angliei și au început să-îie serviciul toate statele maritime. Încurând invenția lui s'a răspândit pe întreg rotogolul, și a început să-i aducă nu numai o avere uriașă, ci și glorie și stimă pretutindeni. Universitățile îi dăruiesc diplome de onoare, în 1910 duce premiul Nobel și e pretutindeni preamărit și slăvit, ca un rege — al științei. A. P.

O rectificare

„Telegraful Român“ ne comunică, că cele două edificii românești mai nouă din Sibiiu: Școala centrală elementară și casa cu două etaje din strada Schewis, pe care le-am dat în numărul trecut al revistei noastre, nu le-au făcut persoane singuratic, ci *consistorul arhidiecezan*. Aducem la cunoștința cetitorilor nostri faptul acesta, pe care noi de altcum nu l-am negat.

Un duel romantic

Mașina de zburat a făcut în războiul actual din Balcani o mulțime de servicii armatei și din prilejul acesta vorbindu-se despre ea mult, s'a scos la iveală și cel dintâi duel, ce a avut loc pe un balon, un duel romantic, pe care l'au săvârșit doi domni din Paris îndrăgostiți la nebunie de o actriță. Firi romantice amândouă, ei s'au hotărât să dueleze într'un chip cu totul neobicinuit până atunci. Anume s'a urcat fiecare în câteun balon și s'au înțeles, că la o anumită înălțime vor pușcă pe rând fiecare, nu în ei înșiși, ci în balon. Balonul cărui va fi nimerit de glonț, se va prăbuși din înălțimea amețitoare și respectivul se va nimici, căzând la pământ. Și într'adevăr amândouă s'au urcat în baloane, cari duse de-un vânt domol i-a urcat în văzduh și la o distanță anumită s'au pregătit de luptă. De jos a răsunat glasul ascuțit al trîmbiței martorilor și ei în clipa aceea au ridicat pistoalele. La al doilea glas al trîmbiței au tras de cocoș și unul din cele

două baloane a început să cadă cu iuteală la pământ, zdruclinându-se cu desăvârșire și acoperind sub trupul său greoiu cadavrul unuia din cei doi îndrăgostiți.

Acesta e istoricul tragic al celui dintâi duel pe balon. * * *

O O O

Cărți primite la Redacție:

Dr. Al. Tălășescu: Cum s'a stricat limba românească?

Elena Farago: Pentru copii, poezii. Prețul 1 coroană.

Vasile Goldiș: Chestia de naționalitate, în ungurește. Prețul 1 cor.

O O O

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

Gurahonț. Abonatul nostru din Gurahonț, care ni-a trimis 11 coroane, să ne comunice numele și că pentru ce ni-a trimis banii, deoarece pe mandat nu e scris nimic.

Lilia. Regretăm, că nu putem publica scrisoare dvoastră de 6 pagini, adresată aceluia, care v'a zdruclinat iluziile în iubire. E într'adevăr induioșitor să zăbaterile dăsnădăjduite ale unui suflet de femeie înșelată în iubire — și tema aceasta întotdeauna e captivantă, dar ca să poată fi tălmăcită, se recere *talent*. — Poezia e slăbuță. — Mănăstire pentru femei nu știm în ce parte a României se află; adresați-vă însă Revistei teologice din Sibiiu, și poate va ști să vă dea informații.

T. S. Nici „*Bohemul*“ nu merge așa cum am dorit noi să meargă. Ba ne pare chiar mai slabă, decât „*Zoe*“.

C. P. „*În serile tăcute*“ e bunicică, dar încă tot nu destul de bună, ca s'o putem publica. Celelalte sunt slabe, au ceva forțat, gândit în ele. Le lipsește spontaneitatea și căldura adevăratei poezii.

Rugăm pe onor. nostri abonați, cari nu și-au achitat încă întreg abonamentul, să binevoiască a-l achită fără amânare, ca să nu fim nevoiți a le face spese deosebite cu incassarea lui prin chitanțe postale.

